

Den ny tyske Aktielov.

Reichsgesetz betreffend die Kommanditgesellschaften auf Aktien und die Aktiengesellschaften. Vom 18. Juli 1884. Textausgabe mit Einleitung, Anmerkungen und Sachregister von Dr. Alexander Meyer, Mitglied der Reichstags-Kommission. Berlin 1884. Verlag von Franz Vahlen (116 S.).

Da Lovgivningen i Preussen begyndte at beskæftige sig med Aktieselskaberne, blev det Princip, at Kongen skulde give sit Samtykke til Selskabets Oprettelse, paa det Strængeste hævdet. Saaledes i den preussiske Aktielov af 9. Novbr. 1843. (De første Grundtræk til en preussisk Aktieret haves forøvrigt i Jernbaneloven af 3. Novbr. 1838). Naa, Ulykken var ikke saa stor; thi Trangen til Aktieselskaber følte dengang kun i meget ringe Grad. Men i Halvtredserne blev Bevægelsen livligere: der oprettedes adskillige Banker, og her følte man Trang til Aktieformen. De mindre Regeringer gav meget liberalt Koncessioner, men den preussiske viste sig mistroisk og uvillig. Ligeoverfor den preussiske Regerings afvisende Holdning maatte da den praktiske Forretningsverden se, hvad den paa egen Haand kunde sætte igjennem. I «Berliner Diskonto-Kommandit-Gesellschaft» har man en Maalestok for, hvor vidt Forretningsverden kunde gaa uden Regeringens Medvirken. Man benyttede sig behændigt af hvert et Hul, hver en Utydelighed i den bestaaende Ret og fik en Organisation, «der be-

sørgede alle et Aktieselskabs Tjenester og dog ikke var noget Aktieselskab, og som altsaa ikke behøvede nogen Koncession.»

Saa kom «das Allgemeine deutsche Handelsgesetzbuch», der indeholdt et Afsnit om Aktie- og Kommanditselskaberne, og som, efterhaanden som den (i Begyndelsen af Tredserne) indførtes i de enkelte Forbundsstater, skabte en fælles tysk Ret for disse Selskaber. Rigtignok var der et Hovedspørgsmaal, som man ikke havde kunnet samle sig om: Preussen betragtede det fremdeles som selvfølgelig, at Aktieselskaber ikke maatte dannes uden Regeringens Sanktion; — i Hansestæderne, derimod, holdt man paa fuld Frihed. Vanskeligheden søgte man at komme ud over ved at indrømme de enkelte Stater Ret til ved Indførelseslovene at bestemme om Koncessionspligten, hvad de vilde. Og af denne Frihed gjordes der rigelig Brug: Preussen og nogle mindre nordtyske Stater holdt paa Koncessionspligten; de øvrige Stater lod den falde. Men ogsaa den preussiske Regering begyndte snart at blive kjed af Koncessionsvæsenet, og gav i 1870 Stødet til en ny Lov.

Aktieloven af 11. Juni 1870 ophævede fuldstændigt Koncessionspligten for Aktie- og Kommanditselskaber. Den indlod sig endvidere heller ikke paa at skjelne mellem de Aktie- og Kommanditselskaber, der høre hjemme paa Handelsomsætningens Omraade, og dem, der høre hjemme paa andre Omraader; tværtimod erklærede den Selskaberne uden Hensyn til deres Formaal, blot paa Grund af den Form, de havde valgt, at være Handelsselskaber. Endelig overførte den visse Kauteler og Normativbestemmelser, som man hidtil havde foreskrevet for Aktiekommanditselskaberne, der ogsaa efter preussisk Praxis allerede i nogen Tid havde været koncessionsfri, paa Aktieselskaberne, der jo nu ogsaa skulde være koncessionsfri.

«Meget snart efter Udstedelsen af denne Novelle fulgte en Spekulationskrise, der begyndte i Foraaret 1871, i Maj 1873 førte til det første heftige Tilbageslag, «Krach»'et, og hvis Følger kun meget langsomt forvandedes. Neppe tre

Fjerdingaar er der mellem Udstedelsen af Novellen og Frembrudet af de første Symptomer paa Gründungs-Svindlen; men disse tre Fjerdingaar ere fuldstændigt udfyldte af den nyere Histories mindeværdigste Begivenheder.

Neppe sex Uger efter at Novellen var publiceret, erklæredes den tysk-franske Krig, og de samme Aviser, der meldte Krigens formelle Afslutning ved Frankfurterfreden, vare allerede fulde af Gründungs-Prospekter. Krigen var Krisens Aarsag! Enhver Krig medfører, rent økonomisk set, en omfattende og voldsom Kapitalforskydelse. Og Betalingen af fem Milliarder, der var Krigens Afslutning, lod denne økonomiske Karakter træde frem saa tydeligt som ingensinde tidligere. Man maa ikke tro, at nogle Milliarder Omløbsmidler kunne kjøres fra Paris til Berlin, uden at hele Omsætningen forrykkes paa det Alvorligste. Alt-saa: «Krigen var Aarsag til at Krisen brød løs, og Aktienovellen var fuldstændigt uskyldig deri.» Men dog har denne Aktienovelle bidraget til at give denne Krise Form og Kolorit. Krisen af 1857 havde været en Bankkrise; omtrent ti Aar forud for den gik der i Tyskland en Jernbanekrise; den nuværende Krise fik sit særlige Præg ved Udvidelsen af Aktievæsenet paa den hele industrielle Virksomhed, ved Overproduktion af Industriaktier. Før 1871 var der i Preussen ialt stiftet 203 Aktieselskaber; men alene i de tre Aar 1871—73 stiftedes der 843, foruden at et stort Antal Selskaber udvidede deres Grundkapital. Den i de preussiske Aktieselskaber nedlagte Kapital var ved Udgangen af 1873 stegen til 5369 Millioner Mark. I de derpaa følgende Aar reducerede 176 Selskaber deres Kapital, 318 likviderede og 84 fallerede. Ved Likvidationerne og Konkurserne tabte Aktionærerne 345 Mill. Mark; dertil komme endvidere Tabene ved Kapitalreduktionerne og Kreditorernes Tab ved de fallerede Selskaber.»

D. 27. Marts 1873 stillede Lasker sin bekjendte Interpellation om Aktiesvindlen. I 1876 fornyedes Diskussionen herom i den tyske Rigsdag i Anledning af Undersøgelserne om Jernbanekoncessionsvæsenet. Regeringen

besluttede ogsaa nu at gjøre noget, og tog grundigt fat. Dens Udkast, hvilende paa meget omhyggelige Forarbejder, blev offentliggjort i 1883, ogsaa gennem Boghandlen. Det fremkaldte en meget levende Diskussion og Opposition. Rigsdagen, der først fik Lovforslaget til Behandling d. 7. Marts 1884, vedtog det, i en væsenlig ændret Skikkelse, med stort Flertal. Kun nogle faa Medlemmer af det tysk-frisindede Parti stemte imod. Kejserens Stadfæstelse skete under 18. Juli.

Loven bestaar af 6 Paragrafer, af hvilke de fem sidste dog kun indeholde Overgangsbestemmelser. Det er altsaa den første det kommer an paa. Ved denne ophæves hele det tilsvarende Afsnit i den tyske Handelslovbog og erstattes af ny Bestemmelser, ordnede i flere Kapitler og mange Paragrafer. Den sædvanlige Fremgangsmaade ved de tyske Lov-Noveller er ogsaa her fulgt. Den her foreliggende Novelle har et Omfang paa omtrent hundrede Sider, og allerede deraf følger da, at det er umuligt paa nogle faa Blade at give en Oversigt over dens Indhold. Derfor kun nogle faa Notitser:

Den tidligere Ret til at fritage Aktionærerne for yderligere Betaling, naar 40 pCt. ere indbetalte, er ganske afskaffet. Aktionæren er forpligtet for hele det Beløb, som han har tegnet sig for. — Ny Emissioner ere forbudte, saalænge de gamle Aktier ikke ere fuldt indbetalte. — Selskabets «Stiftelse» («Gründung») er ordnet ved et System af faste Retsregler. Det foreskrives, at der skal findes Personer, der overtage Ansvaret for Gründing'en, der skulle fremstille de faktiske Forhold, paa hvilke Gründing'en hviler og som forpligtes til den Sandhed, der er en nødvendig Betingelse for redelig Handel og Vandel. — Som Regel maa en Aktie (lige gyldig om Ihænderaktie eller Aktie paa Navn) ikke lyde paa under 1000 Mark. Kun i enkelte Undtagelsestilfælde kunne Aktier paa lavere Beløb, mindst 200 Mark, tillades. — Generalforsamlingen er der indrømmet visse Rettigheder (deriblandt Ret til at vælge og afsætte Medlemmer til Tilsynsraadet, der ikke maa sup-

pleres ved Kooptation), paa hvilke Rettigheder Forsamlingen ikke tør give Afkald. — Anlægget af et Reservefond er gjort til Pligt. — Aktieloven indeholder meget detaillerede Forskrifter om de almindelige Grundsætninger for Aktieselskabernes Indretning, om Aktionærernes Retsforhold, om Bestyrelsens Rettigheder og Pligter, om Selskabets Opløsning, Straffebestemmelse etc. etc.

Udgiverens Slutningsord i Indledningen ere disse: «Handelslovbogens Forskrifter holdt 8 Aar Stand, Forskrifterne i Novellen af 1870 14 Aar. Om der er forbeholdt den foreliggende Lov en længere Virketid, kan Ingen forudsige. Den Lidenskabelighed, hvormed Lovudkastet strax modtoges, har afkølet sig; de Stemmer, der strax med Voldsomhed rejste sig mod Udkastet, ere under Forhandlingernes Forløb forstummede, eller have ikke mere set sig i Stand til overbevisende at motivere deres Indsigelser. Men, paa den anden Side, Tallet paa dem, der knytte betydelige positive Forhaabninger til denne Lovs Virksomhed, er ikke stort. I Rigsdagsudvalget stemte alle Medlemmer af de forskjellige Partier for Loven, ikke saa meget fordi de følte sig overbeviste om Lovens Fortræffelighed, men fordi de ikke saa nogen Udvej til at finde noget Bedre. Om Lovens Værd vil man først kunne dømme, naar man ser, hvorledes den bliver bragt i Anvendelse. En forstandig Dommer, der bestræber sig for at kjende det virkelige Livs Forhold, og som holder fast ved Sætningen: «*jurisprudentia est rerum notitia*», vil ogsaa forstaa at mildne Lovens Svagheder. En Dommer, der er vant til at tænke bagvendt («*gegen den Strich zu denken*»), og som gaar ud fra den Forudsætning, at juridisk Skarpsindighed nødvendigvis maa føre til et andet Resultat end Forretningskundskab og sund Menneskeforstand, kan med denne Lov i Haanden anrette overordenlig stor Skade.»
